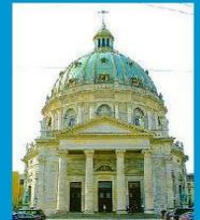
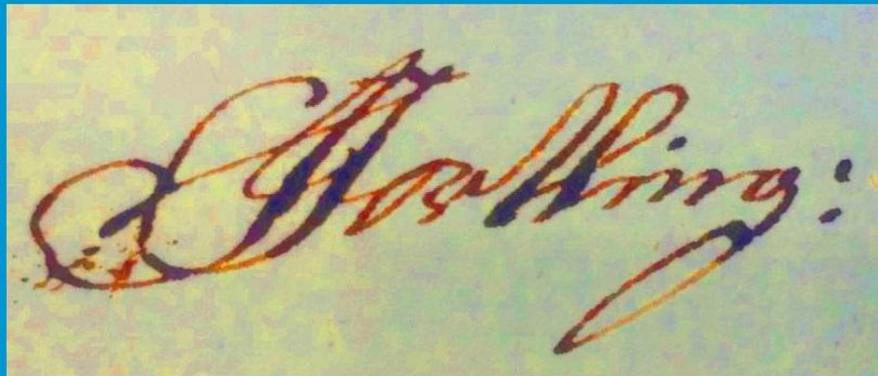

På tur med Jacob Fortling i København, Frederiksberg og Kastrup

- med hammer, mejsel, penge, kalk, marmor, sten, fjerpen, lineal og papir

Philip Wu

dankinkbh.dk

På tur med Jacob Fortling i København, Frederiksberg og Kastrup

[Forord](#)

[Om Jacob Fortling](#)

[1. Ny Kongensgade 293 \(337 fra 1756\)](#)

[2. Portalen på Det Württembergske Palæ \(Lerches
Gård\)](#)

[3. Ny Kongensgade 289/Volden 289 \(Ny Kongensgade
333 fra 1756\)](#)

[4. Kongeporten til Arsenalet \(Kuglegården\)](#)

[5. Den sidste udvidelse af Barchmanns Palæ](#)

[6. Eigtveds Pakhus](#)

[7. Kastrupgård](#)

[8. Lindencrones Palæ](#)

[9. Kastrup Værk \(Bryggergården\) og Kastrup Havn](#)

[10. Hovedindgangen til Frederiksberg Have](#)

[11. Holsteins Palæ](#)

[12. Frederiks Tyske Kirke \(Christians Kirke\)](#)

[13. Amalienborg Slot](#)

[14. Den Kongelige Ovnfabrik](#)

[15. Kancellibygningen \(Den Røde
Bygning/Finansministeriet\)](#)

[16. Charlottenborg \(Kunstakademiet\)](#)

[17. Frederiks Hospital \(Designmuseum Danmark\)](#)

[18. Rosenborg Slots kommandantbolig](#)

[19. Christiansborg Slot](#)

[20. Prinsens Palæ \(Nationalmuseet\)](#)

[21. Frederiks Kirke \(Marmorkirken\)](#)

[22. Civiletatens Materialgård](#)

[23. Apistempet i Frederiksberg Have](#)

[Mindesmærker over Jacob Fortling](#)

[Ordbog](#)

[Efterskrift](#)

[Kildehenvisninger](#)
[Kolofon](#)

Forord

Turhæftet er skrevet i anledning af, at en af 1700-tallets og rokokovens store multikunstnere og forretningsmænd i København, Jacob Fortling i år blev født for 310 år siden og døde for 260 år siden.

Tilblivelsen skyldes, at Jacob Fortling bør have et samlet værk om hans kunstværker og huse samt de kendteste bygninger, hvor han havde gjort forretning i København, Frederiksberg og Kastrup, som stadig findes eller kan opspores.

Stederne er i kronologisk rækkefølge efter, hvornår Jacob Fortling havde skabt dem, købt dem og afsluttede sin forretning på stederne.

Philip Wu

Om Jacob Fortling

Født: 23. december 1711 i [Bayreuth](#) i markgrevskabet Brandenburg-Bayreuth i Bayern i det nuværende Tyskland

Uddannet som: Murer og stenhugger

Arbejdede som: Stenhugger, forretningsmand og arkitekt

Død: 16. juli 1761 på Kastrupgård i Kastrup på Amager af en hudsygdom (smittet af en skødehund)

Gravsted: Den nye urtegård/Urtehaven i Sankt Petri Kirkes gravkapel (som ukendt) i København - [Sankt Peders Stræde 2](#)

Familie: Gift 1. gang i 1738 med Dorothea Mandorph (1715-1740).

Gift 2. gang i 1741 med Dorothea ? (ca. 1713-1747).

Gift 3. med i 1748 med Anne Christine Hellesen (ca. 1724-1772).

Far til ni (tre drenge og seks piger - Anne Christine Hellesen var mor til dem alle).

Kendteste svoger var billedhuggeren *Johann Friedrich Hännel*

(gift i 1745 med Elisabeth Mandorph (1728-1780) - lillesøster til den første kone).

Kendteste svigersøn var arkitekten *Caspar Frederik Harsdorff*

(gift i 1770 med den ældste datter, Elisabeth Margrethe (1749-1812)).

Mini-biografi: Jacob Fortling indvandrede til København i 1729 som nyuddannet murer og stenhugger, for at deltage i genopbygningen efter Den Første Bybrand i 1728.

I 1732 blev Jacob Fortling en ud af mange stenhuggere fra det nuværende Tyskland, som Christian 6. udvalgte til at deltage i kongens byggeprojekter.

Efterfølgende viste det sig, at Jacob Fortling havde talent for meget mere end med hammer og mejsel.

Multitalentet betød, at Jacob Fortling fik *borgerskab som stenhugger* i 1738, blev *hofstenhugger* i 1740, blev *murer- og stenhuggermester* i 1741, blev *hofbygningsinspektør* i 1756 og blev *kongelig bygmester for København, Sjælland og Falster* i 1760.

Som stenhuggersvend og mester var Jacob Fortling med til at fremme rokokoen i Danmark. Det blev blandt andet til opgaver for de store arkitekter, *Nicolai Eigtved (Niels Madsen)*, *Philip de Lange* og *Lauritz de Thurah*.

Samtidig med, at Jacob Fortling blev hofstenhugger, grundlagde han sin senere blomstrende kæmpeforretning. De kendteste af kunderne blev *Nicolai Eigtved* og *Lauritz de Thurah*.

Arbejdet som arkitekt begyndte Jacob Fortling med i 1749, hvor det blev til 12 bygninger i alt, som han byggede, genopbyggede, ombyggede og udvidede i Danmark. To af dem var til ham selv, to af dem er tilskrevet og tre af dem nåede han ikke at se blive færdig, da han døde.

Byggestilen Jacob Fortling brugte, var barok og rokoko i for det meste den simple udgave, da det kun er fire af bygningerne, som er udsmykket.

Frem til Jacob Fortlings død havde hans kæmpeforretning bestået af *stenhuggeri, køb, byggematerialer, tegning, reparationer, sukkerforme, stentøj, fajancer**, *et marketenderi**, *landbrug, skibsbjergning* og *pengeudlån*. Nogle af dem skaffede ham også vrede folk i begyndelsen.

Til forretningerne ejede Jacob Fortling ved sin død:

1. En ovnfabrik i København.
2. Jorder, Kastrupgård, en avlsgård, Kastrup Værk og Kastrup Havn på Amager.
3. En galiot* og en sandpram* i Kastrup Havn.
4. Huse og kalkbrud på [Saltholm](#).
5. Et kalk- og teglværk ved [Dragsholm](#) i Odsherred i Nordvestsjælland.
6. [Et bjerg \(i dag Klintebjerg\) i Klint i Odsherred i Nordvestsjælland](#).
7. Et okkerværk* i Jylland.
8. Sten- og fedtstenbrud i Norge.
9. Sandstenbrud på [Gotland](#) ved Sverige.

Indtil 1750 ejede Jacob Fortling også halvdelen af [marmorbruddet i Gjellebekk](#) i Lier i Viken i Norge, hvor han solgte sin halvdel til *Nicolai Eigtved*.

Selv om Jacob Fortling havde solgt sin halvdel af marmorbruddet til *Nicolai Eigtved*, betød det ingenting. Jacob Fortling tjente stadigvæk halvdelen af de penge, som marmorbruddet gav.